

A csendőrségi
SZOLGÁLATI UTASÍTÁS
Magyarázata

Kaufman Á. Budapest

A CSENDŐRSÉGI
SZOLGÁLATI UTASÍTÁS
MAGYARÁZATA

A M. KIR.

CSENDŐRSÉG HASZNÁLATÁRA

Minden jog fentartva.

Nyom. Kaufman Á. és Fkainál M.-Szigeten

1. §.

Közbiztonsági szolgálat alatt szoros értelemben a **közönség biztonsága** feletti őröködést, tágabb értelemben a szolgálati utasításban s különösen annak 27. §-ban megjelölt teendők végzését értjük. Ennek értelmében a csendőr köteles minden, az illetékes területén élő polgár életét, testi épségét, személyes szabadságát, vagyonát a jogtalan támadástól megóvni. Pl. a csendőr látja, hogy Kis Péter Tóth Edét késsel megrohanja s megölni akarja, a csendőr közbelép, a támadást elhárítja s a tettessel szemben az utasítás értelmében eljár.

A csendőr ezen ténykedésével tehát a közbiztonsági szolgálatához tartozó cselekményt végzett. Ha a csendőr a **bűncselekmény elkövetése után jön** a tett színhelyére, tehát pl. akkor, midőn Kis Péter Tóth Edét már megszúrta, úgy a tettes kiléte, a bűncselekmény mikénti elkövetése után puhatol, azaz **nyomoz**.

Kérdés, hol van a csendőrnek joga nyomozni? Az egész magyar állam területén. Kivéve 1. Budapest fő- és székvárost. Bpest a fő- és székváros, másként székesfőváros elnevezést **1892-ben** Ófelsége koronázása

25-ik évfordulója alkalmával kapta. A főváros cím azért illeti meg, mert földrajzi szempontból az ország helységei között a legnagyobb; a székesfővárosi cím pedig azért illeti meg, mert az uralkodó időnként itt székel. A székesfőváros abban különbözik a többi várostól, hogy élén nem főispán, hanem főpolgármester áll, mely utóbbi az előbbivel egyenrangú. Továbbá kerületekre lévén felosztva, azok élén a kerületi előljáróságok, mint I. foku közigazgatási hatóságok állanak. A fő- és szék- városban a közbiztonsági szolgálatot a fő- és kerületi kapitányságok s ezek közegei az állam rendőrség végzik.

2. Törvényhatósági joggal felruházott városok is kívannak véve a csendőrség működési területéből. Ezen városok egy város állampolgáraiból alakult testületet képezvén, önkormányzati joggal bírnak s a kormány felügyelete alatt saját területükön hatóságot képeznek s kötelező jogszabályokat, statumokat, alkotnak s közvetlen a főhatóságot képező kormány alatt, mint közép hatóságok állanak. Jogaik tehát ugyanazok mind a vármegyéké, csak az a különbség köztük, hogy a vármegye több helységet foglal magában, míg a törv. hat. joggal felruházott város csak egyet. A törv. hat. joggal felruházott város tehát nincsen a vármegyének alárendelve, attól teljesen független s azzal egyenrangú. Míg a vármegye közigazgatási feje mint I-ső tisztviselő az alispán, addig a törv. hat. joggal felruházott városban az a polgármester.

+ Törv. hat. joggal felruházott városok: Arad, Baja, Debreczen, Győr, Hódmezővásárhely, Kassa, Kecskemét, Kolozsvár, Komárom, Marosvásárhely, Nagyvárad, Pancsova, Pécs, Pozsony, Selmecz- és Bélabánya, Sopron, Szabadka, Szatmárnémeti, Szeged, Székesfehérvár, Temesvár, Ujvidék, Vérsecz és Zombor. Ezen városokban a közbiztonsági szolgálatot a városi kapitányság és a városi rendőrség végzi. A törv. hat. joggal felruházott városok felett a felügyeleti és ellenőrzési jogot épen úgy, mint a vármegyékben a főispán gyakorolja. Ezen városok belterülete alatt a feliratilag is megjelölt belváros, külterülete alatt pedig a városhoz tartozó majorokat, pusztákat értjük, a város földrajzi határáig.

3. A rendezett tanácsú városok bel- és külterületén sem nyomoz a csendőrség. Rend. tan. városok alatt azon a vármegye hatóságának alárendelt városokat értjük, melyek az alispán felügyelete alatt saját belügyeiket önállóan intézik, végrehajtják, a törvény, kormány s a vármegye rendelkezéseit. Hatóságok fokozatában a legalsók, **alsó hatóságok**. Rend. tan. városokban a felügyelő és ellenőrzői joggal ellátott alispánt a város I-ső tisztviselője a polgármester helyettesíti, ki a járások I-ső tisztviselőjével, a főszolgabíróval egyenrangú. A rend. tan. városokban is a nyomozó cselekményeket a városi rendőrkapitányság s annak közegei a városi rendőrség végzi. Rend. tan. városok pl. Nagyszombat. Modor, Szentgyörgy, Bazin, Nyitra, Trencsén,

Eperjes, Bártfa, Kisszeben, Lőcse, Igló stb.

A közbiztonsági szolgálatot tehát a csendőrség csak is kis- és nagyközségekben teljesíti, melyek a járási fősolgabíró felügyelete alatt állanak. Nagyközség az, mely egymaga tart jegyzőt; míg a kisközségek jegyzőtartás végett egy vagy több más községgel szöveteznek. A szövetezett kisközségek egy körjegyzőséget alkotnak. A községek élén a községi bíró áll.

A csendőrt más szolgálatra, mint mely ezen utasításban van meghatározva, igénybe venni nem szabad, azaz a hatóságok a csendőrt oly szolgálatok teljesítésére, melyeket más állami vagy községi közegek kötelesek végezni fel nem hivatják.

Állami közegek az állami végrehajtó, a pénzügyőr, a postás, a vasutas, a vámos, a fegyőr, gátőr, folyamőr, stb. — Községi közegek pedig: a községi rendőrök, a kisbíró, mező-, erdőőr, vásári biztos stb.

Jogtalan volna tehát, a hatóság oly irányu felhívása, hogy pl. a csendőr egy cselelt szökevényt az ugyanazon községben lakó gazdjához vezessen elő, mert ezen szolgálatot a község előljáróság saját közegeivel, a rendőr, vagy kisbíróval köteles teljesíttetni. Avagy, hogy a csendőr az adóhátralékban levőknel zálogolást és végrehajtást eszközöljön, mert ezen teendők az adóvégrehajtót illetik meg. Ha azonban a késedelem veszélylyel jár, azaz fenti közegek hivatásuk teljesítésében erőszakkal gátoltatnak, a csendőr felhívás folytán köteles nekik segédletet nyújtani, mint karhatalom

és ügyel arra, hogy az eljáró közeget senki ne bántsa, s feladatát akadálytalanul végezhesse.

Oly **felhívások**, melyeket a csendőr fenti értelemben teljesíteni nincs kötelezve, elbírálás végett a **szakaszparancsnoksághoz felterjesztendők**, s ha csak foganatosításuk ezen parancsnokság által el nem rendeltetik, teljesítésük mellőzendő.

3. §.

Hogy az altisztekkel, s így a csendőr- és prb. csendőrökkel szemben az előljárók miféle bánásmódot tanusítsanak az a szolg. szab. I. Rész 17. §-ban van meghatározva.

Az előljáró a csendőrt vagy prb. csendőrt szolgálatban csak Ön czimzéssel szólíthatja meg. Tehát pl. az őrsparancsnok a prb. csendőrt szolgálati érintkezéskor úgy szólítja meg, hogy »Ön«, nem pedig »te«, vagy »kend«. Ellenben egy tiszt pl. szolgálatban előljárója részéről így volna megszólítandó »Ön hadnagy ur«.

Nyilvános megdorgálás alatt az alárendeltnek idegenek jelenlétében történt megfeddését értjük, melynek előfordulnia nem szabad. A megfeddést az előljáró idegenek s a megfeddendőnél kisebb rendfokozatúak távollétében alkalmazhatja csupán. Megfeddés alatt azt értjük, hogy az előljáró megteszi kifogásait az alárendelt helytelen eljárása, vagy előnytelen magatartása miatt s azok feletti rosszálásának ad kifejezést s a következményekre figyelmeztet. Az előljáró óvakodjék járőr szolgálatban álló alárendelt-

jeit sértő szavakkal illetni, mert ezen cselekmény a katonai büntető törvénykönyv 289. §-ba ütközik.

Fegyelmi hatalom alatt az előljáró azon jogát értjük, hogy az alárendeltjét bebizonyított büntetendő cselekmények, vagy mulasztások miatt megfenyitheti. Fenyítő hatalommal a csendőrségnél csakis a tiszt előljárók, mint kerületi-, szárny- és kiküldönített szakaszparancsnokságok, valamint a tanosztályparancsnok vannak felruházva. Szemle alkalmával azonban minden tiszt előljáró ezen joggal fel van ruházva. Az őrs- és járásparancsnokságok az alárendeltjeik részéről észlelt büntetendő cselekményeket a szakaszparancsnokságoknak bejelenteni kötelesek. A csendőrt polgári bíróság vagy hatóság a csendőrségi szolgálat alatt elkövetett büntetendő cselekményekért sem meg nem büntetheti, sem az észlelt mulasztásokért őket felelőségre nem vonhatja, hanem esetleg panaszait szóval vagy írásban a csend. szakp.-hoz intézhetik. Ha magánosok vagy hatóságok a csendőr kiváló cselekedeteit pénzbeli jutalommal méltatni akarják, a csend. részéről felszólítandók, hogy ezen jutalmul szánt összeget előljáró ker. par.-hoz terjesszék fel s a jutalmat semmi szín alatt se fogadják el közvetlen a hatóságoktól, mert ettől a szolg. ut. 18. §-a és a 22. hadi cikk tiltja el őket. Ugyan ide előterjesztést kell tenni a hatóságoknak és magánosoknak, ha a csendőrt kiváló szolgálati cselekedeteiért megdicsérni vagy kitüntetésre érdemesíteni

akarják, pl. tüzesetnél az élet vagy vagyontemelés körüli kiváló buzgóságukról. Ily esetben u. i. a ker. par. egy e czélra kiküldött tiszt, vagy hadapród által részletesen megvizsgáltatja az esetet, melynél a csendőr érdemeket szerzett, nehogy méltatlant érjen dicséret, avagy épen jelvényes kitüntetés. Ha a csendőrnek egy polgári egyén ellen van panasza, úgy azt nem közvetlen a polgári hatóság, vagy bírósághoz nyújtja be, hanem közvetlen előljárójának jelenti be, pl. az őrsbeli csendőr őrsparancsnokának. Az őrsparancsnok ezen panaszt, feltéve, hogy nem polgári per útjára tartozó, hanem bünyenyítő ügyről van szó, írásba foglalja. Ezen írásbeli feljelentés, mely a vádbeli cselekmény részletes leírását tartalmazza, egész ivre szerkesztendő. Ezen jelentés mellékletét képezi a panaszos csendőr által készített és saját aláírásával ellátott feljelentés, melyben a vádbeli cselekmény a csendőr által szintén részletesen leírandó s a sértett fél indítványára üldözendő bűncselekményeknél pl. becsület sértésnél az eljárás megindításának kérelmezése is kifejezésre juttatandó. Az őrspar. által szerkesztett jelentés a szakpar.-hoz, míg a csendőr által szerk. feljelentés azon hatóság v. bírósághoz czimzendő, melynek illetékessége alá a kérdéses büntetendő cselekmény tartozik, pl. becsület sértésnél a kir. járásbírósághoz.

4. §.

Komoly magaviselet alatt az értendő,

hogy a csendőr idegenekkel nem tréfál, nem nevetgél, hanem férfias nyugodt és meglett emberhez illő magatartást tanusít, hogy az idegennek is hason magaviseletet tanusítva, a csendőrt viszont tréfa, vagy éppen guny tárgyává ne tegyék, mert a tréfának a csendőrré nézve kellemetlen vége is lehet. T. i. megeshetik, hogy az idegenek, kikkel a csendőr tréfálkozik és bizalmasodókkal leleményesebbek a csendőrnél s a tréfa élet a csendőr ellen fordítják s végre is a hallgatók a csendőrt nevetik ki. Sok fecsegés a férfiasság és komolyság rovására esik. Keveset beszélni és sokat tenni legyen a csendőr jelszava. Mert a lélekbuvárok kikutatták, hogy a hallgatásban rejlik az erő. **Az előzékenység** megköveteli, hogy a csendőr a nálánál magasabb állásban levő vagy az idősebb uri embereket, kiket ismer, vagy a kikkel érintkezésbe akar lépni, illedelmesen köszöntse; ezeket valamely helyiségbe való bemenetelnél bocsássa előre, megszólításoknál őket úgy czimezze, a hogy a cím őket társadalmi állasuknál fogva megilleti (I. kat. irálytant) szóval a **tisztesség tudás** azt mondja, hogy a csendőr mindenkinek adja meg azon tiszteletet, mely őt állásánál togva megilleti. A kit nem ismer a csendőr, s a kivel érintkezésbe akar lépni, annak mutassa be magát, a miáltal eléri azt, hogy az illető magát szintén bemutatva megtudja, hogy miféle állásu emberrel van dolga s a megszólításnál miféle czimzést használjon. Ha más szólítja meg a csendőrt bizalmasabb

érintkezés alkalmával s a csendőrnél még nem volt alkalma az illetőt megismerni, kérdezze meg az illetőtől, hogy kihez van szerencséje. Magasabb állásuaknak a csendőr soha előre ne nyújtson kezét, mert az a legnagyobb illetlenség s ez illetlen viselettel elérhető azt is, hogy az illető viszont nem nyújt neki kezét, mi a legnagyobb szégyennek tekinthető. Ha szolgálaton kívül idegenekhez látogatába megyünk, az előszobában vessük le köpenyünket, azonban sapkát, első látogatásnál pedig a kalapot, a kardot és keztyűt minden esetben vigyük be magunkkal. A szobába való belépés előtt illedelmesen kopogtatunk, fővegünket leveszszük s csak a belülről adott válaszra nyitjuk fel az ajtót. Magasabb rangu hölgyeknek »kezeit csókolom«, magasabb állásu férfiaknak »alá szolgálja«, velünk egyenranguaknak pedig »jó napot« köszöntő szavakat szokás mondani, ugy az érkezés, mint távozáskor. Ha magasabb ranguaknál akarunk látogatást tenni, az előszobába lépve, az ajtót nyitó inas, vagy szobalánynak névjegyünket adjuk át, hogy az bennünket bejelentsen. Katonai személyek, vagy hatóságoknak való tisztelegskor a szóval való köszöntés mellőzendő, mert katonátlan. Természetesen, ha hivatalosan akarunk valakit felkeresni, akkor fenti illemformák módosulnak s az ajtónyitónak névjegyét nem adunk, hanem őt felkérjük, hogy jelentse be, miszerint N. urral hivatalos v. szolgálati ügyben szeretnénk beszélni, mert a fogadó idegenre mellékes ez esetben hogy X. v. Y. csendőr akar-e vele beszélni,

Magánlátogatás d. e. $\frac{1}{2}$ 12— $\frac{1}{2}$ 1 óráig, hivatalos pedig a hivatalos óra alatt teendő.

Tulkapás alatt azt értjük, ha többet teszünk, mint a mennyi a jogunk és kötelességünk. Pl. egy korcsmában egy részeg embert látnánk s ez ckból minden jobb kedvű polgár megrendelt italmennyiségét korlátozók visszarendelések által, mert ezen eljárásunk tulhajtott volna, u. i. a törvény csak a részeg ember részére tiltja az ital kiszolgáltatását. — **Durvaság** alatt szóval: a káromkodást, tettel a bántalmazást értjük. Tilos a testületben előfordult botrány, rendháborítás, v. fegyelmi zavarokat másoknak elmesélni, mert a nép a kivételből könnyen általános képet alkot, a mely pedig nem lesz az intézmény hü mása.

Tapintat alatt azt értjük, hogy a csendőr csak azt tegye, mit józan észszel eleve megfontolt. **Tapintatlanság** volna, ha a csendőr egy társaságban anélkül, hogy meggyőződött volna, vajjon izraelita van-e ott jelen a zsidó vallásra előnytelen megjegyzéseket tenne. Szolgálatban a politikai népgyűlésen politizálna. **Elővigyázatlan** akkor volna a csendőr, ha nagyobb tüntető népcsoportot egyedül karddal akarna feloszlatni. **Körülbekintő** volna a csendőr, ha tüzesetnél az oltás hevében figyelmét kiterjesztené a káros magatartására is s megfigyelné, nem-e volt a káros a tüzesetre elkészülve s nem-e helyezte el tüzmentes helyen értékesebb holmiját még a tüzeset előtt. **Meggondolatlanság** volna pl. egy részeg ember-tömeg közé keveredni rendfenntartás végett. **Hen-**

czegés volna pl. ha a csendőr egy hetvenkedő népcsoporthoz oda szólna, hogy másodmagával az egész falu népét kiveri a községből. **Felesleges fontoskodás** volna a csendőr részéről, ha szolgálatilag oly helyeken is megfordulna, hol ok nem volna rendzavarókat és törvénytöréseket keresni. Pl. egy tisztességes kávéházban. **Szükségtelen beleavatkozás** volna pl. két zöldségárusnő szóharcának okát kutatva, azokat kikérdezni.

Ha a csendőr jót nem mondhat, rosszat ne szóljon az intézmény felől. Iszákosságra és erkölcstelenségre hajlammal bíró bajtársait befolyásolja s szenvedélyeiktől tartsa őket vissza; pl. ha látná, hogy egyik bajtársa naponként egy liter bort hozat magának a szakácsné által, a főzőnőt a borhozástól tiltsa el, bajtársát pedig kimélettél s értelemmel győzze meg eljárása káros következményei felől. Ezen eljárásával rossz szokást és hajlamot kiirthatja sajnálatra méltó bajtársából.

+ 6. §.

A csendőr hivatása a közb. szolg. teljesítése lévén mindazon ténykedéstől tartózkodnia kell, mely hivatásához nem tartozik. Ilyen ténykedések volnának képviselő választások előtt a korteskedés, a polgári életben elhagyott mesterség folytatása, sorsjegyek elárúsítása, mezei munkások szerződése valamely uradalom részére stb. Az ilyen ténykedések a csendőrt hivatásától terelnék el, miért is bárki is szólítaná fel ilyesmik teljesítésére, az el nem fogadandó,

hanem visszautasítandó. Mindazon által ezen szabály nem zárja ki, hogy pl. a csendőr portyázáskor az őrs érdekében egy szolgálva v. őrsfőzöné felfogadását ne eszközölje, avagy szabad óráiban az őrs kertjében ne dolgozzék, mert mindezen teendőket nem idegeneknek pénzért, hanem saját érdekében teszi. Természetesen első a kötelesség: a közb. szolg. teljesítése, s csak azután jöhet számba a csendőr vagy az őrs érdeke.

Az őrskörlet közbiztonságának fentartása a **megelőző**, máskép **praeventiv** szolgálatok útján történik. A **praeventiv szolgálat** abban áll, hogy rendes szolgálatok alkalmával oda hat a csendőr, hogy minden baj, veszély és kárnak eleje vétessék, s az őrskörletben a rend s nyugalom meg ne zavartassék. Nézzük már most, hogy mit kell tennie a csendőrnek praeventive, hogy büntetendő cselekmény elő ne forduljon? Az őrskörletet csavargóktól, kóborczigányoktól megtisztítja, a gyanus idegeneket, szokásos büntetéseket, rendőri felügyelet alá helyezettiket ellenőrzi, figyeli. A közbiztonságra, veszélyes jellegű minden gyülekezetet feloszlat, a törvények, rendeletek és szabályrendeletek betartása felett őrködik, szóval minden lehető megtesz, hogy senkinek módjában ne lehessen olyasmit tenni, a miáltal a közbiztonság megzavartatnék. Eső után késő a köpenyeg. Miért is a csendőrnek figyelmét mindenfelé ki kell terjesztenie, a honnan csak gondolható a rend és nyugalom megzavarása. Késő volna pl. a tűzrendészeti szabályok betartását akkor ellen-

őrizni, midőn az e téren elkövetett mulasztások folytán már néhány község leégett. Hanem akkor kell pl. ezen rendelkezések betartását ellenőrizni, midőn a nagy szárazság és meleg, valamint s mezei termények behordásának ideje közeledik. A mely őrsparancsnok nem így kezeli a közb. szolgálatot, hanem pl. csak akkor és oda küld ki járórt, a mikor és a hol baj van, az nem ért a közb. szolg. kezeléséhez. Mert abból vajmi kevés hasznuk van az állampolgároknak, hogy kiderítjük, hogy ki lopta meg őket, s persze a lopott pénznek már se hire, se hamva, hanem igenis akkor érzi a társadalom a csendőrség éberségének hasznát, ha a más vagyona áhító tolvajnak nincsen módjában másnak ingóságait eltulajdonítani. Miután azonban a legsűrűbb portyázás mellett is előfordulhatnak törvénytársítások, a csendőrségnek gondoskodnia kell arról is, hogy a hol azok előfordultak, ott a bajon gyorsan és biztosan segítve is legyen. E célból a csendőrnek egyrészt gondoskodnia kell arról, hogy oly összeköttetései legyenek a községekkel, hogy a bajról azonnal tudomást szerezhessen; másrészt, hogy a büntetendő cselekmények kipuhatlása ekadályokba ne ütközzék. A törvénytársítások azonnali hírüladása a község előjáróság kötelessége, miért is ezeket befolyásolja, hogy ezen kötelmeiknek adandó alkalmalomal haladék nélkül tegyenek eleget; másrészt a bűncselekmények kipuhatlásának lehetőségét alkalmas besugók működésének, s a községekben felállított éjjeli őrök

éberségének fentartásával mozditja elő. Azonban az őrsp. se késedelmeskedjék teendőjével a törvénysértés tudomásul vételkor; s ha a baj nagyobb azonnal induljon maga, ha beteg, küldje helyettesét, ha pedig a törvénysértés csekélyebb, küldjön ki egy ügyes járőrvezetőt a tett színhelyére. Ha a baj sürgős orvoslást igényel pl. ha valahol lázadás van, rendeljen előfogatot az őrsp., azon siessen az őrs a vész színhelyére. Ne feledkezzék meg az őrsp., az ált. szolg. háttörvényok követelményeiről sem, a járőr egyik tagjával oly csendőrt vezényeljen ki, a ki a vidék nyelvét ismeri, mert nyelvismert nélkül nyomozni alig lehet. A kiderítetlenül maradt zavarokat az őrs- vagy járásparancsnok folytatólagosan saját maga nyomozza s mindaddig tartsa nyilván a nyomozás szálaít a nyomozati ügyiratokban, míg ez esetet ki nem deríti. Egyáltalában nem válik az őrs díszére, ha kiderítetlen zavarokat nem az őrs tevékenységének leleményességének és fáradhatatlan buzgalmának gyümölcse, hanem az idő, az elévülés törli a nyilvántartásból.

+7. §.

Akár magánfél emel panaszt a csendőrségnél, akár a járőr derít fel valamely törvénysértést, arról jegyzőkönyvet nem vesz fel, mert jegyzőkönyvet csak a hatóságok vehetnek fel.

Ha a csendőr nyomozás alkalmával fontosabb adatokat akar megjegyezni pl. tanúk előadását, úgy azokat papirosra, v. rövidebb

adatokat, pl. valakinek személyleírását jegyzék-könyvecskéjébe jegyzi fel. Ezek azonban csak arra valók, hogy a csendőr őket el ne felejtse, s őrsparancsnokának a való tényállást jelenthesse. Ha magánfél polgári perutjára tartozó panaszszal fordul a csendőrhöz, pl. hogy adósa nem fizet, a csendőr azokban el nem járhat, hanem a panaszot panaszával az illetékes hatósághoz utasítja. Így a hitelezőt követelésével az adós beperlése végett a kir. járásbíróshoz. A munkaadót cselédjével szemben támasztott követelésével; a bérét követelő szolgát vagy cselédet a közig. hatósághoz utasítja.

Ha ily irányu feljelentés írásban érkezik hozzá, úgy azt az őrsparancsnok illetékeség szempontjából a fenti helyekre juttatja.

Ha azonban a magánfél panaszra oly cselekmény miatt tétetett, mely a bünt. törvénykönyv, vagy a törv. rendelkezések szakaszainak valamelyikébe ütközik, általában ha az ügy a büntető bíróság eljárása alá tartozik, pl. egy panaszos a sérelmére elkövetett lopás miatt jön az őrsre, úgy ez panaszával nem utasítandó a bírósághoz, hanem ez ügyben a csendőr már eljárni, illetve a nyomozást megindítani köteles. Ha a csendőr szolgálatából bevonul nyomozásának eredményét az őrsparancsnokának jelenti, ki a tényálladékokat a csendőr által irt feljelentési formában, vagy ha a tettes elfogatótt, tényvázlatban az illetékes hatósághoz juttatja. Lehetnek azonban a panaszok olyanok is, melyek folytán a csendőrnek bizonyos intézkedéseket kell tennie és nem várhat arra,

míg ezeket jelentése folytán, a hatóság teszi meg. Ilyenek lehetnek, pl. ha egy küldöncz hírül hozza, hogy X. czukorgyári munkások sztrájkolnak és erőszakoskodnak; ekkor a csendőr amellet, hogy az esetről az illetékes közig. hatósághoz is jelentést tesz, a rendelkezésére álló erővel szükség esetén s szakasztól kért segélyvel a helyszínére kivonul, a megzavart rendet helyre állítja, a sztrájk vezetőinek panaszát meghallgatja és határozat hozatal végett azokat a közig. hatósághoz juttatja. Avagy portyázáskor hírül veszi, hogy a községben egy veszett eb garázdálkodik, a veszett ebet a gyepmesterrel elpusztíttatja, ilyen nem léteben a járőr egyik tagjával lelöveli. Intézkedik, hogy a lelőtt eb állatorvosilag megvizsgáltassék, s addig is, míg a hatóság rendelkezni fog, a községbeli összes ebek zárva tartassanak. Vagy végül, ha tudomásul venné, hogy egy községet árvíz fenyeget, akkor a szolg. ut. 59. §-ban előirt intézkedéseket teszi meg, s a közig. hatóságot a veszélyről tudomásba helyezi.

A vám és egyedárusági törvények és szabályok áthágása esetén, melyek a csempészetre vonatkoznak a csendőrség feladata a törvényes rendelkezések kivonatos gyűjteményében van tárgyalva. Miután ezen törvények és szabályok betartása feletti őrködéssel a vámhivatalok és a pénzügyőrség közegei vannak megbizva, a csendőrség a közb. szolg. rovására ezeket oly mérvben, mint az egyéb rendes szolgálati teendőit, nem teljesítheti. Miután azonban ezen törvények

is az állam érdekének előmozdítására irányulnak, a csendőr tettenérés, vagy feljelentés esetén, ha a késedelem veszélylyel járna, ezen teendők végzése alól sem vonhatja ki magát s mindazt megtenni köteles, mit a törvényes rendelkezések kivonatos gyűjteményében leirt törvény, vagy miniszteri rendelet kötelmeiként felsorol. (L. 205. lapold. ezen gyűjteményben.) Ezen teendők különösen a határszéleken a csempész utakon hárulnak a csendőrre (L. szolg. ut. 153. §-át), mert a határszálen esnek vám alá a külföldről behozott cikkek. Az egyedárusági cikkek után, mint a só, szesz, dohány, lőpor stb. az állam tetemes pénzügyi jövedelmet nyer azáltal, hogy azok előállítatását, feldolgozását és eladását magának tartja fenn, azaz az adóztatást ezen módon gyakorolja, másoknak ezen cikkeket engedély és állami felügyelet nélkül előállítani, termelni, feldolgozni, vagy eladni nem szabad; akik ezt teszik csempészeknek nevezetnek. Az állam ezen jogai felett a pénzügyőrség őrködi, tettenérés esetében azonban a törvény áthágóival szemben, a már idézett min. rend. értelmében a csendőrség is eljárni köteles. Pl. egy dohánycsempészszel találkozáva a dohányt őrizetbe veszi, s a tettest a pénzügyi hatósághoz feljeleníti.

9. §.

Ha a csendőr szolgáltilag ki van vezényelve, vendéglőbe, korcsmába, csárdába, kávéházba nem mehet be oly czélból, hogy ott étkezzék vagy szeszestalt igyon, vagy hogy ott

mulasson, mert ha oda e célból bemegy s ott szeszestalt iszik, vagy étkezik, fegyverét kezéből kitevé kényelembe helyezkedik, fegyelmi vétséget követ el, valamint akkor is, ha ez alkalommal ott megittasodott volna.

Kérdés tehát hol étkezék a csendőr? Pihenő helyén, hol táská élelmiszereit elfogyasztja, vagy ha ilyennel nem rendelkeznék, hozat magának élelmiszert; ha nem volna élelmiszert ki által hozatni, hozhatna ugyan ő is élelmiszert, de azt nem a bevásárlás helyén, azaz a vendéglőben, korcsmában volna szabad elfogyasztania, hanem a pihenő helyén. A községben egyébként a csendőr mindig talál polgári egyéneket, kik pénzért enni-valóval ellátják. Kérdés továbbá vajjon szolgálatban meg van-e engedve korcsmán kívül a pihenőhelyen szeszestalt inni. A szabályzat azt ugyan nem tiltja, de nem ajánlatos, mert a szeszestaltól a csendőr megittasodhatik s ennek folytán vagy nem teljesíti szolgálati teendőit szabályszerűen, v. szesztől felhevült állapotban szolgálati hatalmával visszaélve meggondolatlan tettekre ragadtatja magát, pl. erőszakoskodásokra, s felfegyverkezve lévén a legnagyobb szerencsétlenségbe kerülhet. Ilyen esetekről szólnak legtöbb oktatólagos parancsaink.

Aljas csapszék alatt olyat értünk, hol alsóbb rangu nép, u. m. favágó, napszámos, hordár s részegeskedő egyének szoktak megfordulni. Rossz hírben állónak akkor mondhatjuk a csapszékot, ha ott rovottmultu egyének, szokásos büntettek, vérengzők, verekedők, erkölcsstelen és tivornyázó egyének tanyáznak,

s melynek gazdája sem örvend jó hírnévnek, pl. orgazda. Az ilyen helyeken szolgálton kívül ne jelenjék meg a csendőr, mert az ilyen társaságban lét, a tekintélyét és jó hírnevét csorbitja. Kérdés már most, hogy korcsmában mikor mehet be a csendőr szolgálat közben?

Ide nem csak szabad, de sőt kötelessége is belépnie a csendőrnek, ha ott a tett eszeleletek és a fenforgó körülmények szolgálati indokot szolgáltatnak. **Tett eszeleletek indokolnák** a csendőr belépését, ha a csendőr akár személyesen győződnek meg, akár besugói útján értesülne, hogy azon korcsma vagy csapszékben bűnös üzelmek folynak, hamisan kártyáznak, tiltott szerencsejátékkal foglalkoznak, vagy kéjnők kéjelgésre használják fel ezen helyet. Csavargók, munkakerülők, gyanus idegenek vagy büntettek, pl. zsebmetszők buvóhelyüket találják ott, vagy épen a csendőr szemeláttára, pl. egy gyanus egyén egy batyuval huzódnék be oda.

Fenforgó körülmények indokolnák a csendőr belépését, ha a korcsmából segélykiállításokat hallana, ha ott vérengző verekedés folyna, vagy ott valamely büntetendő cselekmény követtetett el s e miatt abban helyszini szemlét s házkutatást kellene meg-ejteni.

Végül, ha korcsmai verekedéskor a járőr községi közegekkel oda belépni volna kénytelen. De a csendőrnek akkor is csak addig volna szabad ott tartózkodnia, míg szolg. ténykedését ott elvégzi, de ezután, pl. leülni,

fegyverét kezéből kitennie nem szabad, hanem onnan azonnal távozni köteles, bevonuláskor pedig őrsparancsnokának bejelenteni tartozik, hogy N. vagy X. községben a korcsmában megfordult s hogy belépését mi tette szükségessé. Ha ezeket a csendőr bejelenteni elmulasztaná, úgy ellenőrző őrsparancsnok előtt azon gyanunak tenné ki magát, hogy étel-italélvezet vagy mulatság kedvéért volt a korcsmában s ezért titkolta el azt őrsparancsnok előtt.

23. §

A csendőr szolgálati eljárást a »törvény nevében« szavak használata teszi kifejezetté. Ezen szavak előre bocsátása nélkül nem tudható, hogy a csendőr mi alapon jár el, pl. a csendőr szolgálaton kívül észreveszi, hogy két ember késsel egymásnak ront, a csendőr közbelép, de ha a »törvény nevében« szavakat nem bocsátja előre, a verekedők nem is igen fognak, s nem is kötelesek a csendőr szavának engedelmeskedni; s ha a verekedők egyike a csendőr felé fordulva késével azt támadja meg, a miért ügyükbe beavatkozik s a csendőr támadói ellen kardot használ s azt megsebesíti, a csendőr kard használata itt nem a szerv. ut. 11. §-a, hanem a jogos védelem alapján bírálható el, mert a csendőr szolgálati fellépését nem jutatta kifejezésre s így a viaskodók nem is voltak kötelesek neki engedelmeskedni, mert az állampolgárok nem a csendőrnek, mint embernek, hanem mint a törvény őrének kötelesek engedelmeskedni,

de csak akkor, ha az a »törvény nevében« lép fel. A csendőr a »törvény nevében« szavakat magyarul ejti ki azok előtt, kikkel szemben fellép s kiket valaminek megtevésére, vagy valaminek elhagyására utasít, ha azonban tót emberrel szemben lép fel s a csendőr tótul tud, úgy a magyar nyelven történt figyelmeztetést tótul is ismétli, mondván: »V Menye Zakona« vagy ha német az illető, németül ismétli »In Namen des Gesetzes«. Ha a csendőr ezen nyelveket nem érti, úgy elég a magyar kijelentés s ha az illető azokra a csendőr által követeltek meg nem teszi, úgy a csendőr élhet azon jogai-val, melyekkel a törvény ilyen esetben felruházta, pl. elővezetheti, elfoghatja, megbilincselheti az illetőt, sőt ha erre ok is forog fenn fegyvert használhat ellene.

Az elővigyázat és óvatosság azonban megköveteli, hogy a csendőr mielőtt fenti figyelmeztetést megteszi 3–4 lépésnyire az illető előtt megállva lőfegyverét vegye kész helyzetbe s a zárócsapó szárnyát fordítsa balra, vagy ha csupán oldalfegyverrel lép fel, rántson kardot, hogy esetleg ellenszegülés, vagy megtámadtatása esetén a támadást fegyverének használatával megelőzhesse. A fegyverrel ily védő állásba való helyezkedés csak akkor maradhatna el, ha az illető támadása, vagy ellenszegülése ki volna zárva, pl. az illetőnek jobb karja hiányoznék, vagy ha az illető egy különben tehetetlen öreg ember volna.

Már sok keserű tapasztalat mutatta, hogy járt azon csendőr, ki fenti elővigyázati sza-

bályokat mellőzte, mert már gyakran előfordult, pl. hogy az igazolványa elővétele végett zsebébe nyult idegen igazolvány helyett forgópisztolyt rántott elő s azzal a támadásra készületlen csendőrt lelőtte. A csendőr a törvénysértőnek ne engedje meg, hogy az 3 lépésnél közelebb lépjen hozzá, mert ezen távolságon belül a csendőr fegyverének katonai módon való alkalmazására képtelen lenne, a támadó könnyen megrohanhatná, fegyverét megragadhatná s esetleg könnyen lefegyverezhetné, vagy legalább is harc képtelenné tehetné. Ha a törvénysértő a figyelmeztetés daczára közelebb lépne a csendőr felé, úgy ezen cselekménye csakis azon szándékon alapulónak volna vehető, hogy az illető őt megtámadni vagy lefegyverezni akarja, miért is, ha a távoltage más módon nem volna lehetséges, úgy az fegyverrel eszközölnöd, ha azonban ott volna a járőr társ, vagy pláne községi közegek, úgy ezek által a támadó az elfogás kijelentése után lefogható és megbilincselhető volna.

Az elővigyázat másrészt megköveteli, hogy a csendőr ilyen fellépése esetén úgy álljon fel támadójával szemben, hogy hátulról támadás ne érhesse, azaz háta fedezve legyen, vagyis a járőr társ, vagy a támogató községi közegek oldalt oly képen álljanak fel, hogy az esetleg hátulról jövő támadást észrevehessék és elháríthassák. Vagy álljon fel úgy, hogy háta mögött egy fal, magas kerítés, vagy fa legyen. Ha pedig a csendőrök körülvétnének, akkor egymáshoz háttal álljanak fel a támadókkal szemben. De azért

fedett állást ne keresgéljen, mert ezáltal félelmet mutatna, mi a törvénysértőt a támadásra csak bátorítana. A csendőr az ilyen törvénysértőt, mindaddig, míg meg nem motozta, vagy míg szolgálati fellépése befejezést nem nyert, folyton tartsa figyelemmel, nem-e nyul a zsebébe valamely rejtett fegyver után, vagy nem-e nyul valamely közelben levő támadó eszköz felé.

27. §.

Adandó alkalom alatt mindazon eseteket értjük, melyekben a csendőr törvénysértést lát fenforogni. **Közelbélépés** alatt azt értjük, hogy a csendőr a törvénysértő ellen a büntetendő cselekmények elkövetésekor oly célból lép fel, hogy annak véghezvitelét meggátolja. **A büntetendő cselekmények felől tudomást szerezhettünk saját észleleteink alapján**, pl. ha valahol egy véres hullát találunk, továbbá mások szóbeli, vagy írásbeli feljelentése folytán és pedig vagy közvetlen, vagy a hatóságok útján közvetve. **Nyomozás** alatt azt értjük, hogy a büntetendő cselekmény mikénti elkövetése után, a tettes és sértett kiléte, a sérelem és kár nagysága, a bűnjelek és veszendőbe ment tárgyak holléte után kutatunk, ezekre nézve a tanukat, sértettet és a gyanúsítottat kikérdezzük. Egy büntetendő cselekmény akkor van kiderítve, ha minden kétséget kizárólag megállapítottuk, hogy ki a tettes. A törvény áthágóinak **figyelmeztetése** abban áll, hogy az áthágók emlékezetébe hozzuk azon törvény, rendelet, vagy szabályrendelet-

tet, mely cselekményüket tiltja s a mihez tartásra nézve nekik utmutatást adunk, pl. látjuk, hogy egy egyén egy döglött ebet dob ki az utcára, az illetőt figyelmeztetjük, hogy a törvény tiltja elhullott állatoknak elásás nélkül hagyását, utasítjuk őt, hogy az ebet a dögtéren ássa el. **Megintés** alatt a figyelmeztetés egy szigorubb formáját értjük, melynek értelmében a törvény-sértőt rendre utasítjuk s cselekménye aban hagyására szólítjuk fel, pl. ha valaki bennünket bottal megtámad, ilyenkor parancsoló hangon rákiáltunk, hogy a botot tegye le, mert különben fegyvert használnunk ellene.

2. **Védőtörvény** azon törvény, mely a védkötelezettség mikénti teljesítésének feltételeit és szabályait tartalmazza. A **honvédségről szóló törv.** pedig a honvéd egyének nyilvántartása, jelentkezése s egyéb kötelezettségeire vonatkozik. Az **egyéb törvényben** levő rendelkezések a törvényes rendelkezések kivonatos gyűjteményében tárgyalatnak oly terjedelemben, a mint az a csendőrséget érdeklí. **Szabályrendeletek** alatt a vármegyei és városi szab. rend.-et értjük, melyek a törvény és a ministeri rendeletektől eltérőleg nem az egész ország, hanem csak azon vármegye v. város területére nézve kötelezők, mely azokat kiadta. **Rendelkezések** alatt azt értjük a mi elrendeltetik, hogy meg kell tenni. **Tilalom** alatt azt értjük, a mit megtenni büntetés terhe mellett nem szabad, pl. a véderő tiltja a nősülést a hadköteles kor és a III. kor-

osztályból való kilépés előtt; ez tehát tilalom. A honvédségről szóló törvény elrendeli, hogy a nem tényleges állománybeli honvéd köteles a tényleges szolgálatból való hazatérése utáni 14 napon belül tartózkodási helyének községelöljáróságánál jelentkezni; ez tehát rendelkezés.

3. **Közbiztonságot zavaró csoportosulás volna** a zsidó ellenes tüntetés, sociális zavargás, strájk. A csendőr azokat, kik e czélból a gyülekező hely felé közelednek, onnan eltávolítja, ha pedig a nép már ott összegyűlt volna, ugy a csendőr parancsoló hangon felszólítja a tömeget a szétoszlásra s ha az szétoszlani nem akarna, akkor a csend. a szolg. ut. 68. §-a értelmében jár el. **Főczinkos** az, ki a gyülekezetben a vezérszerepet viszi, bottal tör, zuz, lövöldöz, a népet vezeti. **Felbujtó** pedig az, ki szóval unszolja a népet az erőszakoskodásra, lázító beszédet mond, mellét verve a tömegben hangosan kiabál, szitkozódik stb.

4. **Személybiztonság megtámadása**, a testi sértés, emberölés, erőszakos nemi közöszülés, magánosok vagy hatóságok elleni erőszak stb. **Vagyon megtámadása**, a lopás, sikkasztás, csalás, gyujtogatás, vagyonrongálás. **Személy és vagyon ellen intézett támadás a rablás.**

5. **Az ember életét, testi épségét és vagyonát sértő balesetek** a vonat összeütközés, földomlás, robbanás. **Elemi csapás**, a villámcsapás, vízáradás, földrengés, **veszély**, pl. a Vágfolyó rohamos áradása, egy omladozó ház, vagy templom, tűzvész, stb.

baleset, csap, egyes nemléte

6. **Közutak:** a mű-, ország-, megyei és községi utak, szóval azok, melyeken, ellenében a magánutaktól, a közlekedés bárkinak meg van engedve. **Terek:** a vásártér, piac, sétatér stb. **Csődülés** alatt a kíváncsi nép összesereglését értjük, pl. egy tüzeset, vagy egy e'gázolás alkalmával; egy czivódás két fél között, mely a népet összecsoportositja, stb. Ezen csődület a közbiztonságra akkor öltene veszélyes jelleget, ha pl. az ebből támadt verekezésbe a nép is beleavatkoznék. **Közveszély,** pl. tűzvész alkalmával a helyszínen a kihágásoknak és rendzavarásoknak azáltal vehetjük elejét, ha pl. a közveszély szinterét kordonnal elkerítjük. **Előidézője a kihágás,** vagy **rendzavarásnak az,** a ki azt kezdi, vagy cselekményével okozza, pl. egy verekezésnél előidéző az, ki a másikat pl. szándékosan leköpi, miből kifolyólag a másik tettelegességre vetemedik. **Résztevő az,** ki a rendzavarást elősegíti, vagy a kezdő cselekményéhez társul s pl. verekezésnél szintén bántalmaz.

7. **Személybiztonság fentartása érdekében fennálló szabály,** pl. hogy képviselő választásnál a választóknak fegyverrel megjelenni tilos; emeleti ablakot mentőv nélkül mosni tilos. **Vagyonbiztonság érdekében kiadott rendelkezés,** pl. a tűzrendészeti szabályzat, kapuzárás este 9-kor stb. **Szerencsétlenségek megakadályozására vonatkozó rendelkezés;** a robbanó anyagok szállítására vonatkozó óvintézkedés, mélyedések elkerítése, vasúti sorompók lezárása vonatkozlekedésekkor stb.

8. **Nem engedélyezett házalás az,** ha a házaló a helyhat. engedélyét nem kérte és nem kapta meg; vagy ha az illetőnek egyáltalában nincs házaló könyve, illetve engedélye. **Tilos módon való házalás az,** ha a házaló teherhordó állat igénybevitelével házal. **Tilos tárgyakkal való házalás az,** ha az illető pl. egyenruhával, gyógyszerekkel, dohánynyal, sóval, általában a házaló törvényben eltiltott cikkekkel házal.

9. **Utásoknak kérésére megadandó a kíséret** pl. ha Amerikából hozott pénzükkkel az erdőn át falujukba akarnának menni, de félnek, mert ott rablók szoktak tanyázni, vagy valaki félne egy olyan községen átmenni, hol haragosa lakik, mert az illető találkozás esetére leütéssel fenyegette; mindezen esetekben a csendőr az utasokat a veszélyeztetett utvonalon elkísérni tartozik, mely alkalommal a csendőr az írásbeli felszólítással indokolt kíséreti díjra tarthat igényt. **A szolgálat hátrányára volna ezen kíséret,** ha azt valaki pl. rabló nyomon üldözésekor kérné.

10. **Katonaszökevény az,** ki tényleges szolgálati ideje alatt állomás helyét engedély nélkül elhagyja. Ezen cselekmény, ha azon célból történik, hogy az illető a tényleges szolgálat alól magát egyszersmindenkorra kivonja, mi pl. abból következhet, hogy 48 óra alatt állomáshelyére vissza nem tér, szökés, ellenkező esetben cselekménye önkényű eltávozás. **Magát gyanus körülmények között igazolni nem tudó**

katona volna az, a ki erdőben tépett egyenruhában, járatlan utakon, állomáshe-lyétől távol bolyongva találtatnék; ezek ha közös hadseregbeliek, lehetőleg a legközelebbi közös, ha honvédek a legközelebbi honvéd állomásparancsnoksághoz kísérendők, pl. a Galgócson elfogott honvéd: Nyitrára, — a közös hadseregbeli pedig Nagyszombatba kísérendő.

11. Ujoncz-szökevény az, a ki a sorozás elől szökik meg.

12. Ha a büntettel terhelt egyén tartozko- dási helye ismeretlen, vagy ha az ellene tett bünvádi eljárás alatt megszökött és az előzetes letartóztatás szükségé fennál, vagy hir- lap útján eredmény nélkül idéztetett meg; végül a letartóztatási helyéről megszökött, ellene a vádtanács, kivételesen, a vizsgáló bíró, kir. ügyész, vagy a letartóztatási hely igazgatója nyomozó levelet (Steckbrief) bocsájthat ki, mely a rendőri közlönyben közzétetik; tartalmazza pedig a terhelt személyi és a vádbeli tett leírását oly meg- kereséssel, hogy a terhelt, ha holléte kitudó- dik, letartóztassék s a nyomozó levélben közölt hatósághoz kísértessék.

A ki ellen előzetes letartóztatás van elrendelve, v. mint vizsgálati fogságba helyezendő nincs jelen, elfogatása elfogatási parancscsal történik.

Köborló az, ki munkakeresés ürügye alatt egyik községből a másikba jár anélkül, hogy munkát vállalna. Voltaképen pedig bűnös uton szerzi kenyerét pl. lop.

Kém az, a ki erődített helyeinket vára-

inkat, hadállásainkat megfigyeli, lerajzolja oly célból, hogy azokat az ellenséggel, vagy idegen állammal közölje. **Rendőr felügye- let alá helyezett egyének azok,** a kik mint rovott multu egyének a rendőrhatalóság írásbeli határozata alapján figyelemmel kíséretnek, mert nyomós a gyanu, hogy bűnös mesterségüket tovább üzik, pl. lopnak, rabolnak. Ha valamely személy nem illetékes helységében több büntetendő cselekményt követ el, vagy mint közveszélyes egyén pl. anarchista ismeretes, a rendőrhatalóságok saját területükről kitilthatják; a kitiltó vég- zést a Rendőri Közlönyből tudhatjuk meg. **Szabadon bocsájtott fegyencz az,** ki fegyház büntetésének teljes kitöltése után onnan elbocsájtatik. **Feltételesen szabad- ságolt fegyencz az,** ki fegyház bünteté- sének $\frac{3}{4}$ -ed részét, életfogytiglani fegyház büntetésnél pedig 15 évet jóvisélettel töl- tött el s feltételes szabadságra bocsájtatik. Ezek szabadságolási helyükről csak engedélyvel távozhatnak; oda való megérke- zésükkor az ottani rendőr hatóságnál, s a csendőrsősön jelentkezni kötelesek.

Kötött menetlevéllel kiutasított egyének azok, kik valamely idegen terü- leten elkövelett bűncselekményért megbün- tetetvén, illetőségi helyükre a legrövidebb uton visszatérni köteleztetnek; ezeknek a menetlevélen megjelölt utiránytól eltérniök nem szabad.

13. Erődítés egy mesterségesen meg- erősített hely, mely védelmi szempontból fontos, pl. a Komáromi erőd. **Csatorna a**

mesterségesen előállított vízlevezető folyó, mely pl. az egyik folyó vizét a másikba levezeti; ilyen nagyobb csatornák: a Ferenczcsatorna, a Béga csatorna. **Vizszabályozási töltés van** pl. a Vágfolyó partjain, mely a körülötte elterülő vidéket árvíz ellen védi. **Zsilip** egy olyan mesterségesen készített és a vízfolyására keresztbe épített vízmű, mely a víz folyását szabályozza. **Emlékszobrok**, ércből vagy márványból készült alakzatok, melyek nevezetes személyeket ábrázolnak, ilyenek pl. a Mária Terézia, Erzsébet v. Szabadság szobor.

14. **Utrendészet szabályai** pl. hogy a szembejövő járműnek merre kell kitérni, hogy pl. éjjel a járműveknek mivel kell ellátva lenniök stb. **Vizrendészet szabályai** pl. hogy a vízmedrébe szilárd tárgyak dobásával a meder mélységét csökkenteni tilos. **Vízmedreken** a kijelölt helyeken kívül máhakat hajtani tilos. **Folyamrendészet szabályai** ellen vét, pl. a ki a védtöltést leassa, átszurja stb.

15. **A községi éjjeli őrök kétfélék;** a soros éjjeli őrök, melyek naponként s a községelöljáró által kijelölt sorrendben váltakoznak; míg az állandó éjjeli őrök felesketve és fizetve lesznek s hatósági közegek. Kötelességük nem csupán az órákat kiabálni, hanem éjjel a község biztonságára ügyelni. A korcsmák és kávéházaknak télen és nyáron a vármegye, vagy városi szabályrendeletben meghatározott zárórákon tul csak engedély mellett szabad nyitva lenniök. A záróra meghosszabbítására az engedélyt a

rendőri hatóság adja a kérelmező kérvénye és a helyhatóság véleményezése alapján. A záróra betartása végett a csendörnek a korcsmába belépni tilos s csak feljelentési jogával élhet. Közbelépésnek csak korcsmai verekedésnél és nem engedélyezett táncmulatságok feloszlataánál van helye.

31. §.

Hatósági eljárás alatt a hatóság személyek által megejtett hivatalos ténykedést értjük, pl. sorozást, ellenőrzési szemlét, hullabonczolást, képviselő-, bíró- vagy megyebizottsági tag-választást, adóbehajtást vagy végrehajtást stb.

Nyomós adatok alapján ellenszegüléstől lehet tartani, ha pl. a választók ellenszenvvel viseltetvén a megválasztandó ellen s fenyegetéssel tiltakoznak annak megválasztása ellen; vagy ha a végrehajtandó heves természetéről ismeretes, vagy már egyszer ellenszegülésével megakadályozta a végrehajtást, vagy kijelentette, hogy ha a végrehajtó beteszi hozzá a lábát, akkor leüti. **Ellenszegülés** alatt azon magatartást értjük, melynek következtében az eljáró hatósági személyi élete és testi épsége veszélynek van kitéve, vagy működésében gátolhatik. Ilyen cselekmények, ha valaki az eljáró hatósági személyt bántalmazza, vagy bántalmazni akarja; vagy pl. a végrehajtót fenyegetésekkel valahová bemenni nem engedi vagy őt távozásra, vagy a lefoglalandó tárgyak visszahagyására kényszeríti; választáskor a választó helyiségbe erőszakosan beha-

tolt, hogy a választási jegyzőkönyveket erőszakkal megsemmisítse stb. **Hatóság** alatt közigazgatási, katonai, vagy bírói hatóságot értünk. Hatóság pl. főszolgabíró, a sorozó bizottság elnökeként működő törzstiszt, a vizsgáló bíró stb. Hatóság tagja a szolgabíró, a sorozásnál közreműködő alantos tiszt. Hatóság közege a végrehajtó, jegyző stb.

A csendőr rendelkezésének kivételében úgy támogatja a hatóság személyeit, hogy ügyel arra, hogy azok feladatukat akadálytalanul teljesíthessék; ha pedig valaki működésük elé akadályokat gördít a csendőr azokat elhárítani köteles, **parancsoló hangon intézett intéssel, vagy elfogással, megbilincseléssel, kényszer eszközökkel való elszállítással s csak ha ily módon nem lehet, úgy fegyverhasználattal.** Ezen eszközök alkalmazásánál a mindenkor jelenlenni köteles községi vagy hatósági közegek támogassák a csendőrt. **Oly akadályok elhárítására tehát, melyek fenti eszközökkel el nem háríthatók a karhatalmi segédletként működő csendőr nem vállalkozhatik,** ilyenek pl. egy elzárt helyiség felnyitása vagy feltörése, vagy sötét helyek megvilágítása stb. Ezen akadályok elhárításáról, maga az eljáró hatósági személy tartozik gondoskodni, ezekben a csendőr legfeljebb olyképen segíyezhetik, hogy az akadály elhárításának személyét fedezi. Kérdés most már a csendőr a rendelkezésére álló eszközökkel az akadályokat hogyan hárítja el? Az ellenszegülőt, ki mint ilyen hatósági

közeg elleni erőszak büntetében bűnös, elfoghatja, megbilincselheti a községi közegek segélyével, vagy kényszer eszközökkel, pl. kocsin elszállíthatja, ha pedig ezen eszközök alkalmazására sem mód sem idő nincsen vagy azok eredmény nélkül maradtak, fegyvert használhat. Lehet azonban az akadály oly ellenálás is, mely hat. közeg elleni erőszakot nem képez, pl. a hat. személyt valaki valahova beengedni nem akarja, tartva pl. az ajtó kilincset, vagy pl. egy lefoglalandó tárgyat megfog s azt átengedni nem akarja, ilyenkor, ha a csendőr felszólítása nem használ az elfogás is foganatosítható és pedig a szolg. szab. I. R. 326. §. d) pontja értelmében s az őrsre bekisérendő honnan, ha a hatóság elé kísértetésük nem szükséges a szolg. ut. 43. §. utolsó bekezdése s a 118. §. értelmében szabadon bocsáthatók. A hatósági személy hivatalos eljárásában cselekvőleg a csendőr részt nem vehet. Így sorozásnál az ujonczok névsorát nem olvashatja, test magasságukat nem mérheti, választásnál a választókat elő nem hívhatja, a szavazó jegyeket nem gyűjtheti, nem olvashatja össze; adóvégrehajtásnál nem foglalhat, bonczolásnál a hullát nem tarthatja, a jegyzőkönyvet nem írhatja stb.

35. §.

Az elfogás nem egyéb, mint valakinek őrizetbe vétele olyképen, hogy az elfogott egyén személyes szabadságától megfosztatik, mely esetben az illető köteles magát az őt elfogó rendőri közeg intézkedéseinek alá-